

LECTORAAT LEEFWERELDEN VAN JEUGD

Nationaal en internationaal wordt steeds meer onderkend dat opvoeding minder door volwassenen en instituties gestuurd wordt dan lange tijd is gedacht. Vooral leeftijdgenoten hebben invloed op de ontwikkeling en oriëntatie van jongeren, op het proces van zelfsocialisatie en zelfsturing. Dit stelt nieuwe eisen aan de verhouding tussen professionals en jongeren, aan het professionele handelen van docenten, welzijnswerkers, hulpverleners, aan – kortom – hedendaagse praktijken van opvoeding, begeleiding en scholing van jongeren. In het lectoraat Leefwerelden van Jeugd staat het verwerven van inzicht in de diversiteit van leefwerelden van jongeren van 12 tot 25 jaar centraal. Door middel van praktijkgericht onderzoek worden voorbeelden van zelfsturing, participatie en empowerment van jon-

geren zichtbaar gemaakt. Sinds 2003 hebben lector, onderzoekers, docenten en studenten voor uiteenlopende opdrachtgevers onderzoek gedaan, dat zowel relevant is voor de praktijk van zorg en welzijn, als voor het ontwikkelen van actueel en praktijkgericht onderwijs.

Inrichten van vraaggestuurde jongerencentra

Hoe vorm te geven aan actieve participatie en betrokkenheid van jongeren in voorzieningen van de vrije tijd? In opdracht van de gemeente Amsterdam is in 2006 onderzocht welke jongeren er zoal gebruikmaken van vijf grote multifunctionele vrijetijdscentra in de stad, of ze invloed hebben op het beheer en het programma van de centra en of dit aansluit bij de wensen en verwachtingen van de jongeren. Door middel van enquêtes, gesprekken en observaties hebben studenten onder leiding

van het lectoraat onderzocht hoe jongerenparticipatie in de verschillende centra gestalte krijgt. Daaruit komt onder andere naar voren dat mbo-stagiaires in twee centra, die in leeftijd en culturele achtergrond dicht bij de jonge bezoekers staan, belangrijke intermediairs zijn tussen staf en jongeren. Op een informele manier pikken ze op welke nieuwe activiteiten er opgezet kunnen worden, geven jongeren daarin een centrale plaats, dragen bij aan het stimuleren en ontwikkelen van zelfvertrouwen (empowerment). Dit vraagt van de staf de bekwaamheid tot het geven van ruimte aan initiatieven die jongeren inbrengen en organiseren. Jongerenparticipatie vraagt een attitude en professionaliteit van werkers om indirect te sturen en begeleiding te geven.

Inspraak in de jeugdhulpverlening
Het recht op inspraak en medezeggenschap van cliënten in de jeugd-

hulpverlening is vastgelegd in de Wet op de jeugdzorg. Van instellingen wordt gevraagd om zó vorm en uitwerking te geven aan dit recht dat de hulpverlening aansluit bij wat kinderen, jongeren en ouders nodig hebben en hun positie versterkt. In drie multifunctionele instellingen voor jeugdhulpverlening heeft het lectoraat in samenwerking met docenten en studenten onderzocht welke ervaringen zijn opgedaan met verschillende vormen van cliëntenparticipatie. Gesproken is met management, pedagogisch medewerkers, kinderen, jongeren en hun ouders. In samenwerking met jongeren zijn enquêtes afgenomen, voor kinderen is een spelvorm ontwikkeld om hun mening kenbaar te maken. Het onderzoek laat zien dat de meeste initiatieven tot inspraak zich voordoen in de dagelijkse praktijk van de residentiële leefgroepen, waarbij werkers, kinderen en jongeren veelvuldig en intensief met elkaar te maken hebben. Hierbij brengen kinderen, jongeren en ouders diverse wensen en ideeën naar voren hoe de hulpverlening vanuit hun beleving en optiek meer kan aansluiten bij wat zij nodig en zinvol vinden, en wat door de pedagogisch medewerkers doorgaans ook als zinvol wordt onderkend. Bovendien: 'Als je jongeren betreft bij hun eigen behandeling, dan gáán ze er ook voor.' Lastiger is het wanneer vragen en wensen van jongeren en ouders afwijken van het idee van de hulpverlener. Een ouder die meent dat het prima is wanneer haar kind niet wil praten over wat hem dwarszit. Een meisje dat met instemming

van haar moeder in (te) zeer uitdagende kleding rondloopt.

Dergelijke dilemma's doen niet zozeer een appel op het methodisch handelen van de professional, maar op de bekwaamheid en de attitude om in een dialoog naar oplossingen te zoeken. Zoals cliënten vragen om persoonlijk contact waarin er écht naar hen geluisterd wordt, zo vragen hulpverleners om intervisie en ondersteuning om op een dialooggerichte wijze hulp te geven aan kinderen, jongeren en ouders.

Leefwerelden van jongeren: een lesboek voor het hbo

Hiermee zijn twee terreinen van onderzoek van het lectoraat Leefwerelden van Jeugd kort aangeduid. Meer informatie is te vinden op de website van het lectoraat, waar ook diverse producten te downloaden zijn. Recente inzichten in ontwikkelingen in de maatschappelijke positie en leefwerelden van jongeren zijn uitgebreid beschreven in *Leefwerelden van jongeren. Thuis, school, media en populaire cultuur*. Dit lesboek voor studenten van verschillende opleidingen van het hbo is in april 2007 onder redactie van Joke Hermes, Pauline Naber, Arjan Dieleman uitgebracht.